

ОКРЕМІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ВИТРАТ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

УДК 330.341.42

Божко М.В., аспірант
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація: розглядається динаміка складу та структури витрат галузі і рослинництва в сільськогосподарських підприємствах України та Харківської області за період 2014-2016 рр. Робиться висновок, що головні структурні елементи витрат, за виключенням заробітної плати та відрахувань на соціальні заходи не зазнали суттєвих змін.

Ключові слова: структура витрат, питома вага елементів витрат, динаміка.

Abstract: The dynamics of the composition and structure of the costs of branches and plant growing in agricultural enterprises of Ukraine and the Kharkiv region for the period 2014-2016 is considered. It is concluded that the main structural elements of expenditure, with the exception of wages and social contributions, have not undergone significant changes.

Key words: cost structure, specific weight of cost elements, dynamics.

Рівень витрат підприємства є одним з важливих елементів, який характеризує рівень як спроможності підприємства вести виробництва, так і виступає ознакою його конкурентоспроможності. Рівень витрат в значній мірі характеризує також спроможність підприємства вести виробництво на сучасному рівні технологічних вимог. Все це ставить багато питань в процесі аналізу складу та структури витрат підприємства, їх ефективності.

В цих умовах успішне управління підприємством може здійснюватись тільки в випадку отримання інформації, необхідної для аналізу ситуацій, прийняття рішень і контролю за їх виконанням. Відсутність такої інформації змушує керівників підприємств спиратися в розробці рішень на інтуїцію, підвищуючи ризик прийняття неправильного рішення. Все це свідчить на думку Т. Мокієнко, що наразі склалася об'єктивна необхідність вдосконалення систем і методів стратегічного управління підприємством, зокрема управління витратами та їх

інформаційного забезпечення. Вплив чинників зовнішнього середовища на діяльність підприємства зумовлює також формування особливостей поточного управління на рівні виробництва, за видами продукції та за центрами відповідальності [1].

Аналіз фактичних даних розпочнімо з розгляду складу та структури витрат на виробництво продукції рослинництва за елементами (табл. 1.).

Таблиця 1

Складу та структури витрат на виробництво продукції рослинництва за елементами в Україні у 2014-2016 рр.

Статті витрат	2014		2015		2016	
	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	у % до підсумку
Витрати – усього	115437,8	100,0	156293	100,0	195107,7	100,0
у тому числі						
оплата праці	7777,7	6,7	7963,1	5,1	9972,4	5,1
відрахування на соціальні заходи	2956,1	2,6	2772	1,8	2234,7	1,1
матеріальні витрати, які увійшли до собівартості продукції	77282,5	66,9	109486	70,0	132745,2	68
амортизація	6786,6	5,9	7527,9	4,8	10245,7	5,3
інші витрати, включаючи плату за оренду	20635,4	17,9	28544	18,3	39909,7	20,5

Джерело [2]

Наведені в таблиці дані свідчать про те, що впродовж аналізуємого періоду суттєво зросли витрати на виробництво по галузі рослинництво. Так, у 2016 році порівняно з їх загальна величина збільшилась з 115437,8 млн.грн у 2014 році до 195107,7 млн. грн у 2016 році, або майже на 70%. Це безумовно пов'язано в першу чергу з впливом інфляційних процесів. Серед елементів витрат найбільш швидкими темпами впродовж аналізуємого періоду зростали інші витрати, включаючи плату за оренду

(майже на 90%) та матеріальні витрати (більш ніж на 70%). В той же саме час скоротились витрати на відрахування на соціальні заходи. Всі ці зміни вплинули на структур витрат. Зокрема питома вага витрат на відрахування на соціальні заходи скоротилась з 2,6% у 2014 році до 1,1% у 2016 році, витрат на оплату праці з 6,7% до 5,1% відповідно. В той же саме час питома вага інших витрат зросла з 17,9% до 20,5%. Таким чином, головною тенденцією в зміні витрат є зростання їх загальної величини. В той же саме час зміна структури витрат, хоча і мала місце була не суттєвою.

Таблиця 2

Складу та структури витрат на виробництво продукції
рослинництва за елементами в сільськогосподарських підприємствах
Харківської області 2014-2016 рр.

Статті витрат	2014		2015		2016	
	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн	млн.грн	у % до підсумку	млн.грн
Витрати на оплату праці	393,5	6,4	469,3	5,1	585,0	4,7
Відрахування на соціальні заходи	145,7	2,4	169,9	1,8	140,2	1,1
Матеріальні витрати	4138,2	67,2	6385,8	69,5	8505,8	68,8
у тому числі						
витрати на насіння	753,4	12,2	1024,2	11,1	1446,2	11,7
інша продукція сільського господарства	41,1	0,7	41,4	0,5	99,6	0,8
мінеральні добрива	868,8	14,1	1633,5	17,8	2354,8	19,0
нафтопродукти	910,4	14,8	1125,4	12,2	1272,3	10,3
електроенергія	49,4	0,8	62,1	0,7	77,2	0,6
паливо	42,0	0,7	31,3	0,3	87,6	0,7
запасні частини	421,5	6,8	814,6	8,9	941,1	7,6
оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями	1051,6	17,1	1653,2	18,0	2226,9	18,0

Амортизація основних засобів	421,8	6,8	551,6	6,0	775,1	6,3
Інші витрати	1059,5	17,2	1615,1	17,6	2361,5	19,1
Всього витрат	6158,7	100,0	9191,6	100,0	12367,7	100,0

Нами також була проаналізовано склад та структуру витрат у сільськогосподарських підприємствах Харківської області (табл 2.). В даному випадку структура витрат була взята у відповідності з даними Ф-50 сг., що дозволило більш проаналізувати їх структуру.

В цілому вона виявилась подібною до даних попередньої таблиці, що цілком очікувано. Так, загальна величина витрат по підприємства області зросла більше ніж у 2 рази (з 6158,7 млн.грн у 2014 році до 12367,7 млн.грн у 2016 році). Окремо слід відмітити, що серед складових матеріальних витрат найбільшу питому вагу займають витрати на насіння, мінеральні добрива, нафтопродукти та оплата послуг і робіт, що виконані сторонніми організаціями. Серед даних статей головним трендом стало зменшення питомої ваги витрат на нафтопродукти (з 14,8% у 2014 році до 10,3% у 2017 році) та їх збільшення на мінеральні добрива (з 14,1% у 2014 році до 19,0% у 2017 році). В цілому питома вага матеріальних витрат у структурі витрат майже не змінилась. Також окремо слід звернути увагу на суттєво зменшення питомої ваги витрат на заробітну плату та ще більше зменшення витрат на соціальні заходи. Питома вага витрат на амортизацію змінилась не суттєво.

Загальний висновок в даному випадку, що головні структурні елементи витрат, за виключенням заробітної плати та відрахувань на соціальні заходи не зазнали суттєвих змін. Серед складових матеріальних витрат необхідно особливу увагу звернути на зростання питомої ваги витрат на мінеральні добрива, що може бути пов'язано, в першу чергу з зростанням їх вартості.

Література

1. Мокієнко Т.В. Підвищення прибутковості аграрного підприємства шляхом менеджменту витрат // Т.В. Мокієнко /Наукові праці Полтавської

державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. -2010. - Випуск 1. Том 1. – С.154-158.

2. Витрати на виробництво продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2016 рік / за ред. О. М. Прокopenко. – К., 2017. – 23 с.